Hiukkabaana maisemaselvitys

Kaavoitus, Oulun kaupunki

6.8.2024

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

HIUKKABAANA
SIJAINTI JA KAAVATILANNE

Veera Sanaksenaho,
Oulun kaupunki, Kaavoitus
31.7.2024

Kuva 1. Selvitysalueen sijainti ympyröity opaskartalla. (Oulun kaupunki)

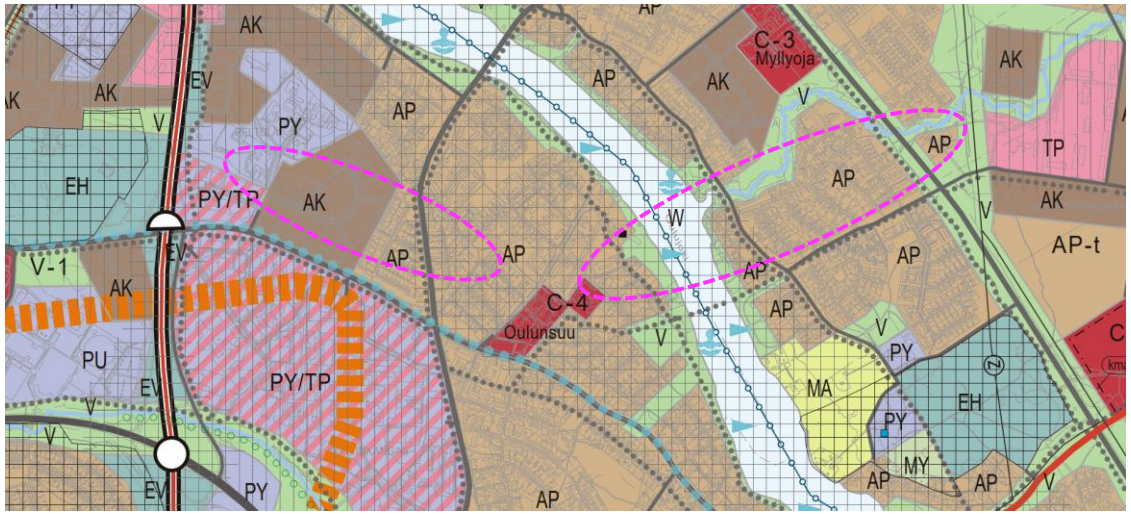

Kuva 2. Ote yleiskaavakartasta, selvitysalue ympyröity pinkillä katkoviivalla. (Oulun kaupunki)

Selvitysalueena on Hiukkabaanan kaavamuutosalue, joka sijaitsee Peltolan, Kontinkankaan, Oulunsuun ja Myllyojan kaupunginosissa. Kaavamuutoksella mahdollistetaan Oulujoen ylitse kulkeva kevyen liikenteen reitti, Hiukkavaaran baana.

Maisemaselvitys on laadittu Oulun kaupungin kaavoituksessa. Puntarikankaantien ja Pikkaraisenpuiston osalta maastossa käytiin 19.6.2023, jonka jälkeen kaava-alue laajeni koskemaan Kastellinkentän leikkipaikan ympäristöä sekä Kajaanintien varrelta kolmea aluetta. Näillä laajennusalueilla käytiin maastossa 2.7.2024 ja 31.7.2024.

Oulun uudessa yleiskaavassa alueen poikki kulkee kevyen liikenteen pääreitti. Oulujoen ympäristö on osoitettu kulttuuriympäristön vaalimisen kannalta maakunnallisesti tärkeäksi alueeksi (Kulttuuriympäristön teemayleiskaavassa tähän tulossa päivityksiä). Selvitysalueella on pientalovaltaisia asuntoalueita AP ja virkistysalueita V sekä yksi venevalkamat ja uimaranta. Kajaanintie on osoitettu kulttuurihistoriallisesti merkittäväksi tieksi, ja OYS:n alue PY/TP.

Voimassa olevassa asemakaavassa Pikkaraisenpuisto on osoitettu urheilu- ja virkistyspalvelualueeksi (VU) ja Oulunsuun uimaranta on uimaranta-aluetta (VV). Oulujoen keskellä menee asemakaavojen raja, jossa kevyen liikenteen reitin kaavamerkintä katkeaa. Kajaanintien varren alueet ovat asemakaavassa viheralueita ja liikennejärjestelyjen toimintoja.

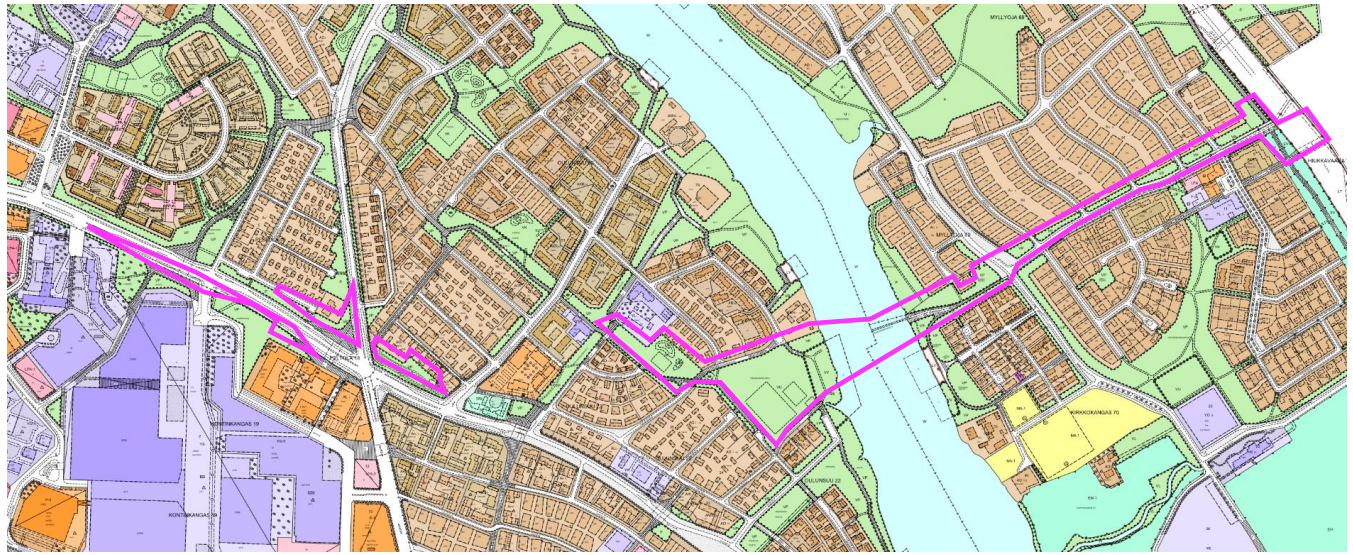

Kuva 3. Voimassa oleva asemakaavatilanne, selvitysalueen kaavarajaukset ympyröity pinkillä. (Oulun kaupunki)

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

HIUKKABAANA
MAISEMAN HISTORIA

Vanhoista peruskartoista huomaa Oulujoen rannan peltoalueiden hiljalleen vähentyneen ja asutuksen lisääntyneen. Selvitysalueella on ollut peltoa vielä vuoden 1989 kartassa ja myös sen jälkeen, mm. Pikkaraisenpuisto ja Kastellinkentän leikkipaikka on ollut peltoa. Puntarinkankaantien alue on ollut metsää ennen rakentamista.

1953

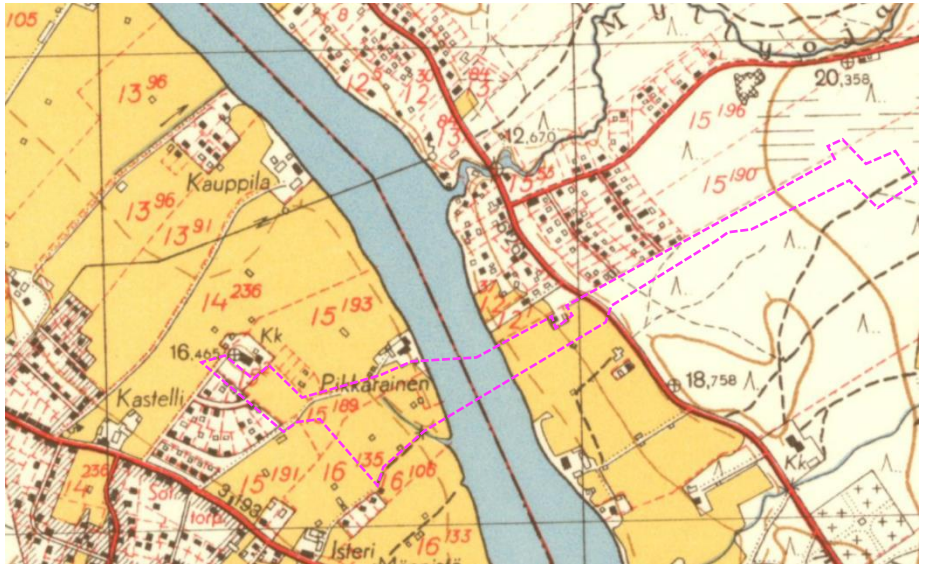

1981

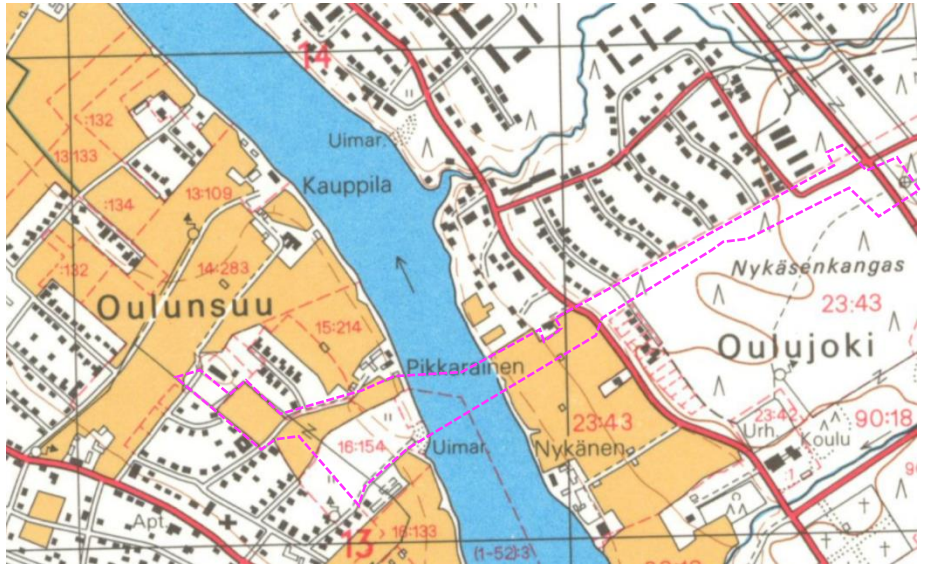

1965

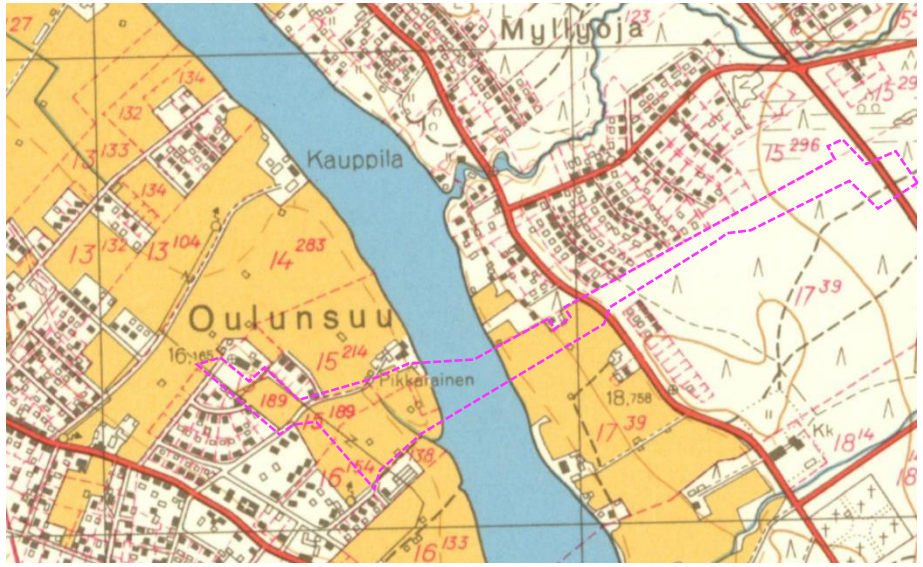

1989

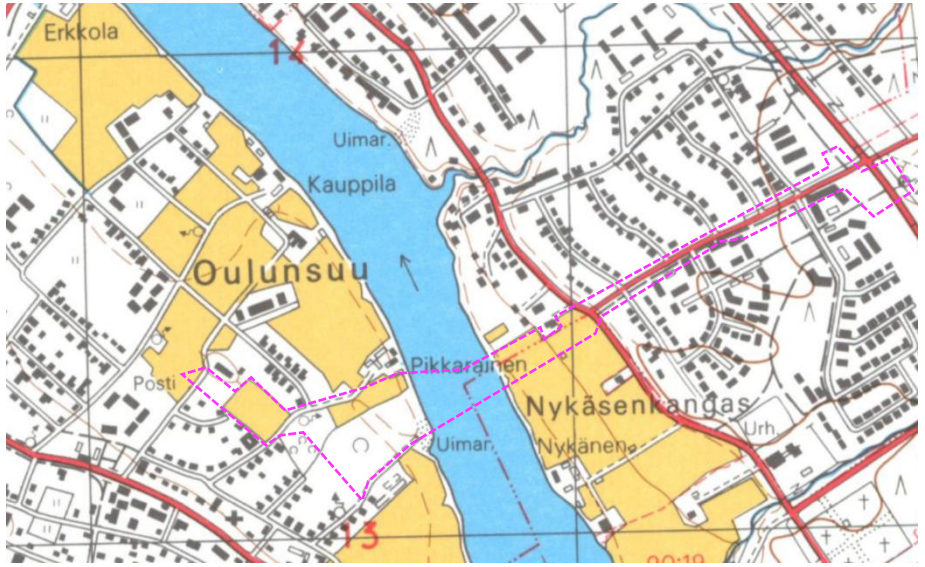

Selvitysalue rajattu pinkillä katkoviivalla. (Maanmittauslaitos)

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

HIUKKABAANA
MAISEMAN HISTORIA

Oulujoen varsi on ollut aiemmin laajalti viljelykäytössä. Maisema oli avointa peltomaisemaa, jota rytmitti siellä täällä heinäladot ja maatilojen pihapiirit.

MYLLYOJA

Myllyojan puolella Sangintie on toiminut maisemaa jakavana elementtinä nykyisellä sijainnillaan kauan. Joen puolella on ollut avoimet pellot ja toisella puolella rakentamattomat kangasmetsät. Rannassa sijaitseva Nykäsen tilan rakennukset ovat säilyneet nykypäivään saakka.

OULUNSUU

Oulunsuun puolella peltojen poikki kulkeva lyhyt oja on nykyisin samalla paikallaan. Pikkaraisenpolku ja Emännänpolku noudattelevat vanhoja tielinjauksia. Joenrannan vanha maatila Pikkarainen (MRKY) ja v.1890 kansakouluksi rakennettu Kastellin päiväkoti (MRKY) ovat säilyneet nykypäivään saakka.

Vuoden 1980 ilmakuvasta näkee Pikkaraisenpuiston peltoalueiden jo hieman umpeenkasvaneen. Vielä 1960-luvulla alue oli peltokäytössä.

MRKY = Maakunnallisesti arvokas rakennettu kulttuuriympäristö

1939

1980

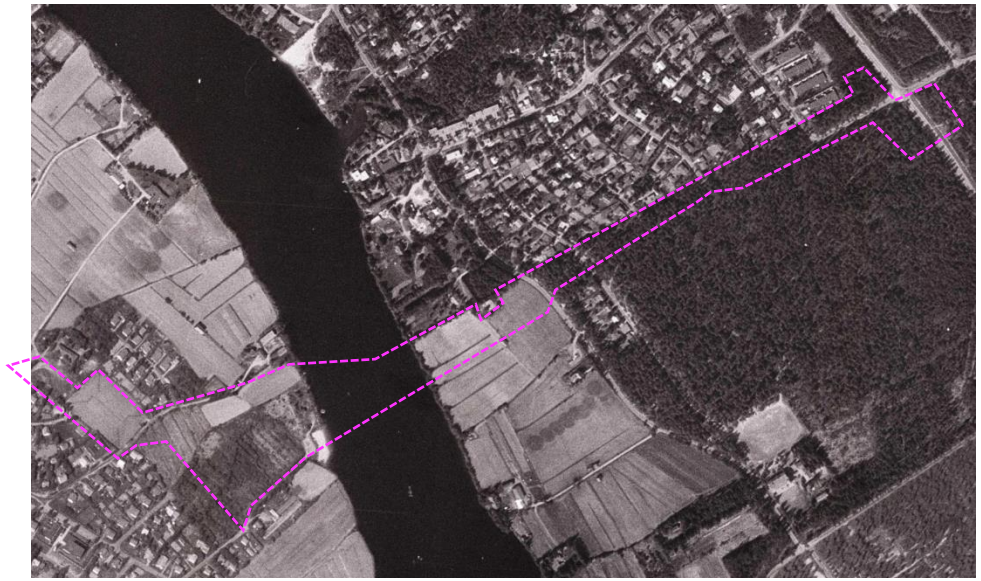

1947

2009

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

HIUKKABAANA
MAISEMAN HISTORIA

Myllyojan puolella alkoi uuden pientaloalueen ja venevalkaman rakentaminen vuonna 2010 Nykäsenrantaan.

Kymmenen vuotta myöhemmin rakentamisen alkamisesta iso osa tonteista oli edelleen rakentamatta.

Selvitysalueen muilla alueilla ei ole juurikaan tapahtunut muutoksia tällä aikavälillä. Kastellinkentän leikkipaikan peruskorjaus on tehty 2012 vuoden jälkeen.

2012

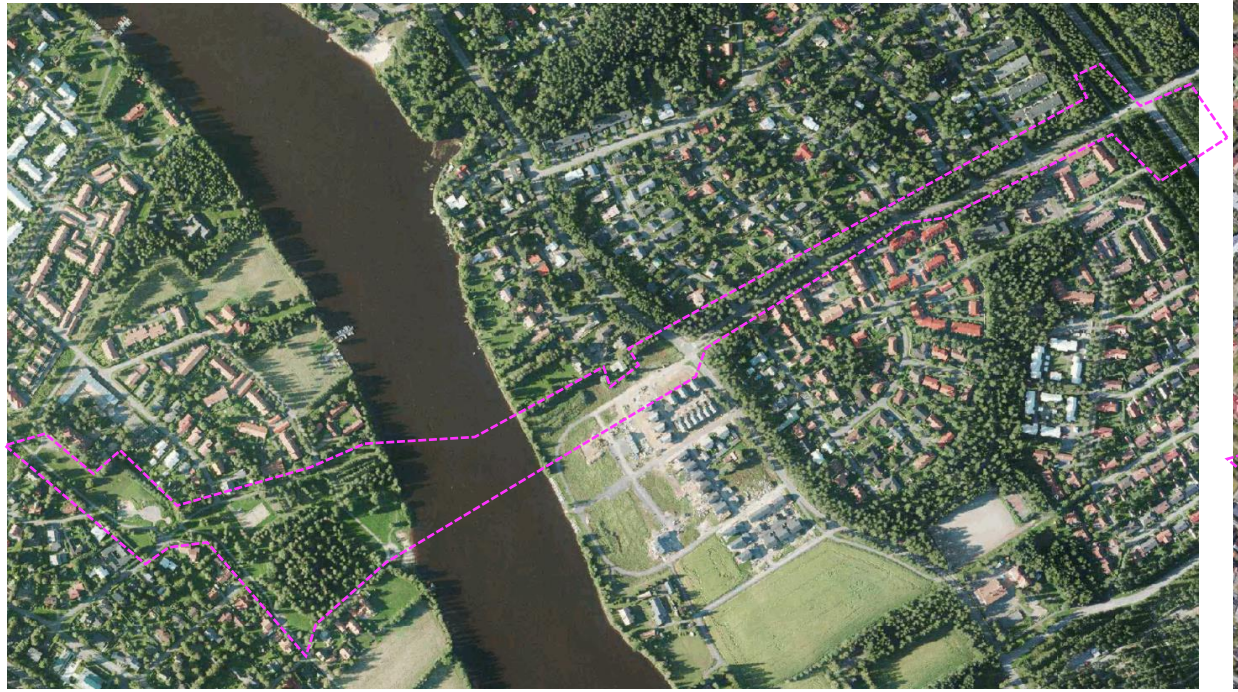

2022

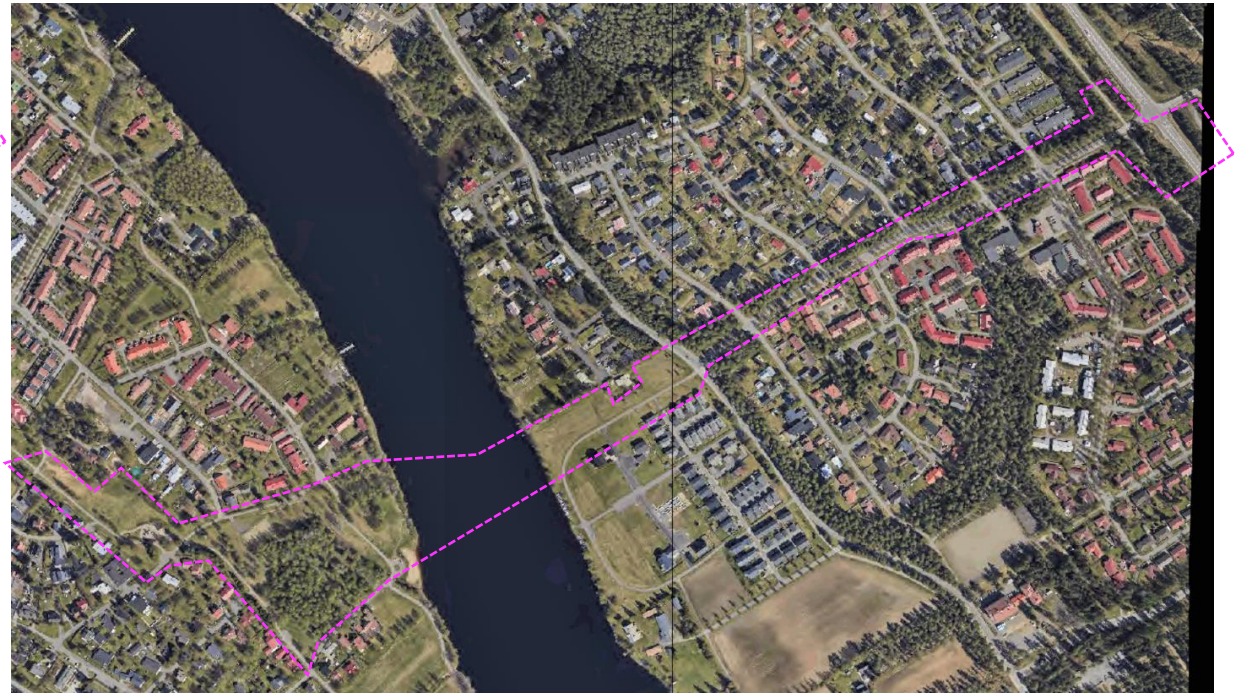

HIUKKABAANA
MAISEMAN HISTORIA – KAJAANINTIEN ALUEET

Kajaanintie on kulttuurihistoriallisesti merkittävä vanha tie. Kajaanintie ja Oulunsuuntie noudattelevat vanhoja tielinjauksia.

1. Kajaanintien eteläpuolella olevalla kapealla alueella on ollut mäntyvaltaista kangasmetsää, peltoa ja maantietä. Vanhoista kangasmetsistä on jäljellä joitain laajoja mäntyryhmiä edelleen, ne ovat arvokkaita maisemallisesti ja pyrittävä säilyttämään. Oulun yliopistollinen sairaala alkoi rakentua 1970-luvulla. Uuden sairaalan rakennustyöt alkoivat vuonna 2018 purkutöillä ja rakentaminen on käynnissä vielä usean vuoden ajan.

2. Taurinpuiston alue Oulunsuuntien ja Kajaanintien risteyksessä on ollut peltoa ja vanhaa pihapiiriä ennen rakentumistaan. 1970-luvulla toteutettiin kaupungin suunnasta alkaen Kajaanintien liikennejärjestelyiden mittava remontti, jolloin osa pelloista ja pihoista otettiin liikenteen uusille tilavarauksille. Vanha pihapiiri rakennuksineen on risteyksen nurkassa säilynyt, ja kuvastaa alueen aiempaa historiaa. Alikulku jkpp-väylälle Kajaanintie ali rakennettiin 2000-luvun alussa.

3. Kastellinhäkinpuiston alueella on ollut asuinrakennuksia pihapiireineen vielä 1980-luvulla. Kajaanintien liikennejärjestelyjen ja meluvallin rakentumisen edestä on tontit poistettu 1980-luvun lopussa. Vuoden 1990 ilmakuvassa näkyy tuoreeltaan rakennetut viher- ja katualueet.

1939

1990

1947

2023

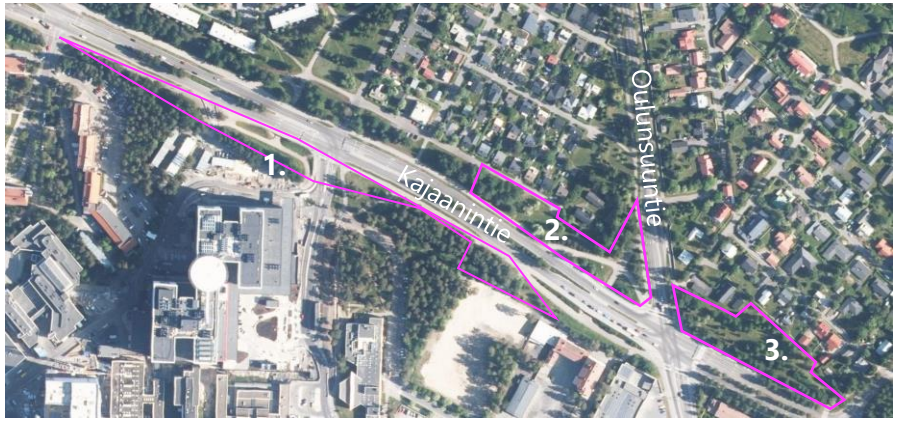

Selvitysalueet Kajaanintien varrella numeroitu ja rajattu pinkillä viivalla.

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

HIUKKABAANA
MAISEMASELVITYS SELOSTUS

PUNTARIKANKAANTIE

Puntarikankaantie on rakennettu 1980-luvulla mäntyvaltaiselle metsäkankaalle. Maisemassa näkyy edelleen valtapuuna mänty ja tieympäristössäkin on säilynyt suuria, hienoja maisemamäntyjä. Komealupiinia on levinnyt yhdellä alueella tienpientareella.

Tien viherkaistalle on istutettu yhtenäinen koivupuurivi koko matkalle. Tien päätteessä avautuu osittainen näkymä Oulujoelle. Sangintien risteykseen on muodostunut kaksi kelopuuta, joiden vieressä kolmas on keloutumassa.

NYKÄSENRANTA

Nykäsenranta on ollut vielä peltokäytössä vuoteen 2009 asti. Nykäsenrannan pelloille valmistui kaavamuutos vuonna 2010. Alueelle kaavoitettiin pientaloalue, puistoa, ja rantaan venevalkama. Tätä raporttia kirjoitettaessa vielä 10 omakotitonttia oli rakentamatta.

Viheralueet ovat venevalkamaa lukuun ottamatta maisemaniittyjä, jotka niitetään kerran kasvukaudessa elo-syyskuussa. Avoimet maisemaniityt muistuttavat alueen aiemmasta käytöstä peltoina. Alueelta on hienoja näkymiä Oulujoen vesistöön ja Oulujoen kirkolle.

Rannassa on suurikokoisia haapoja, jotka säilytettyinä toimisivat maisemapuina. Rannan pienikokoista puustoa poistamalla saataisiin selkeämpiä jokinäkymiä avautumaan kulkureiteille. Maisemaniityn pitkän sivun reunapuusto on tärkeä maisemallinen suojavyöhyke.

Kuva 1. Sangintien ja Puntarikankaantien risteyksessä kasvaa hienoja mäntyryhmiä.

Kuva 2. Risteyksessä hieno mäntyryhmä ja kelopuita.

Kuva 3. Puntarikankaantien koivurivi ja maisemamäntyjä.

Kuva 4. Nykäsenrannan tuuhea haaparyhmä.

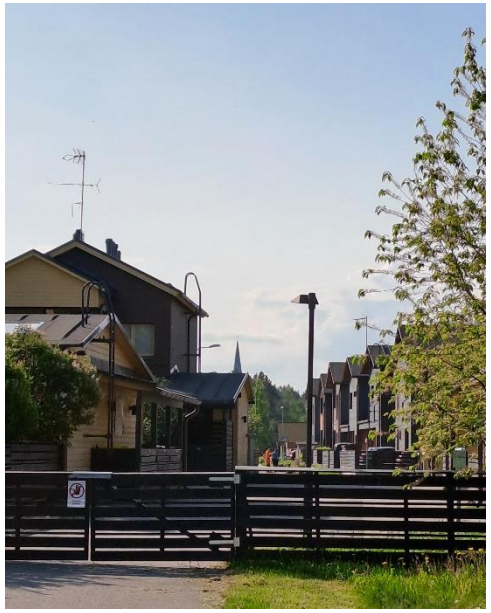

Kuva 5. Pientalojen välistä pilkottaa Oulujoen kirkon torni.

Kuva 6. Nykäsenrannassa Sieppopuiston maisemaniittyjen poikki kulkee jkpp-väylä rantaan saakka venevalkamalle. Oulujokea näkee vain hieman puiden välistä.

Kuva 7. Venevalkaman luona on hienot näkymät jokilaaksoon.

YHDYSKUNTA- JA YMPÄRISTÖPALVELUT

OULU

HIUKKABAANA
MAISEMASELVITYS SELOSTUS

PIKKARAISENPUISTO

Pikkaraisenpuisto on ollut aikoinaan peltona rantaan saakka. Peltojen välissä on kulkenut leveä oja Oulujokeen ja oja on edelleen silloisella sijainnillaan. 1970-luvulla peltoviljely päättyi ja osa alueesta on hiljalleen umpeenkasvanut (kuva 8).

Oulunsuun uimarannalta on hienot näkymät Oulujoelle ja uimaranta on yleensä melko rauhallinen, kun päinvastoin kilometrin päässä sijaitsevalla Värtön uimarannalla on enemmän toimintoja ja kävijöitä. Uimarannan alue on avointa viheraluetta, jota reunustaa metsiköt sekä hienot haaparyhmät (Kuva 10).

Pikkaraisenpuistoon rakennettiin 1990-luvulla tenniskenttä ja leikkipaikka. 2000-luvun alussa Pikkaraisenpuiston pohjoisosiin Pikkaraisenpolun vierelle on istutettu pieniin riveihin koivua, haapoja ja lehmuksia.

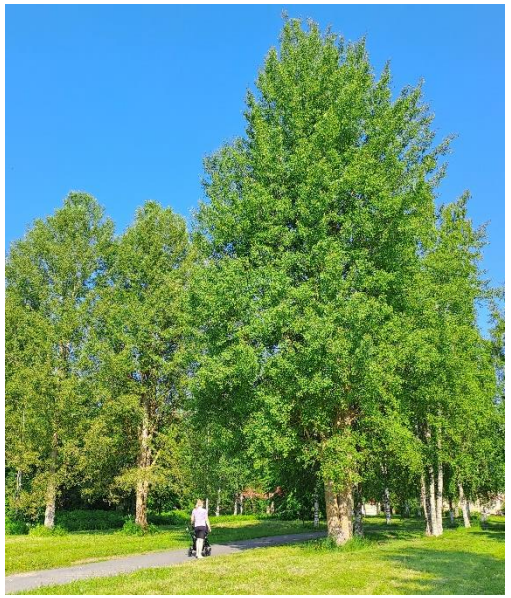

Kuva 9. Näkymä Oulunsuun uimarannalta Nykäsenrantaan.
> Kuva 10. Uimarannalle kulkevan polun molemmin puolin on hienot haaparyhmät, jotka toimivat porttiaiheena.

Kuva 8. Pikkaraisenpuiston laajan nurmialueen takana metsikkö, joka on ollut aiemmin peltona.

Kuva 11. Näkymä Poikkimaantien sillalta Oulujoelle ja selvitysalueelle.
> Kuva 12. Oulunsuun uimarannalle saavuttaessa on hienot näkymät joelle, myös kirkon torni pilkottaa puiden yläpuolelta.

KAJAANINTIEN ALUEET

Kapealla selvitysalueella Kajaanintien eteläpuolella kasvaa alueen hienointa ja vanhinta mäntypuustoa. Häkinpuistossa on säilynyt laaja alue mäntyjä, jotka ovat maisemassa merkittäviä kokonaisuutena ja säilyttämisen arvoisia. Työmaan vierellä on saatu säilytettyä joitain yksittäisiä koivuja ja mäntyjä, jotka ovat merkittäviä (kuvat 15 ja 16).

Taurinpuiston alueella on lehtikuusia, jotka ovat kasvaneet suuriksi ja ovat maisemassa merkittäviä (kuva 14). Osa istutetuista pihlajista on huonokuntoisia ja suositellaan poistettaviksi. Vanhan punaisen puurakennuksen edessä on tiheään istutettujen puiden alue, joka on maisemassa merkittävä tekijä, mutta osa puista on kasvanut huonosti muiden joukossa. Parhaimpia yksilöitä voi korostaa poistamalla huonokuntoiset ja heikosti kasvaneet puut.

Kajaanintien varren kolme selvitysaluetta sijaitsevat vilkkaasti liikennöidyn Kajaanintien vieressä. Kastellinhäkinpuiston alueella on matala meluvalli suojaamassa Ranta-Kastellin asutusta. Meluvallille on istutettu eri puulajeja, joista edustavimpia ovat nykyisin suuret lehtikuuset, korkeat kuuset ja suuret koivut, sekä yksittäispuina erottuva haapa Oulunsuuntien vieressä. Kajaanintien vieressä puut ovat kasvaneet suuriksi ja muodostavat maisemassa merkittävän kokonaisuuden, mutta suurten puiden takana osa puista on kasvanut heikosti. (kuva 15).

Kuvat 12 ja 13. Maisemallisesti merkittävät vanhat männyt Kajaanintien varrella. Kontinkankaalla on kaadettu paljon vanhoja mäntyjä rakentamisen tieltä, nämä ovat harvinaisen laajana alueena säilyneet. (Kuva: 31.7.2024)

Kuva 14. Taurinpuiston alueen hienoja lehtikuusia. (Kuva: 2.7.2024)

Kuva 15. Kastellinhäkinpuiston meluvallia ja puuistutuksia, joista osa on kasvanut heikosti muiden puiden varjossa. (Kuva: 2.7.2024)

Kuva 16. Säilytettyjä puita sairaalan työmaan vieressä. (Kuva: 2.7.2024)

KULTTUURIYMPÄRISTÖN ARVOT

Alueella ei ole valtakunnallisesti arvokkaita maisema- tai kulttuuriympäristöalueita. Lähin valtakunnallisesti merkittävä rakennettu kulttuuriympäristö on Oulujoen kirkko (RKY 2009). Selvitysalueelta kuitenkin avautuu useita näkymiä kirkontornille.

Oulujokivarsi on maakunnallisesti arvokas maisema-alue; Yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa ja kehittämisessä on otettava huomioon alueen ominaispiirteet sekä maisema- ja kulttuuriarvot. (P-P 2. Vaihemaakuntakaava 7.12.2016)

Kajaanintie on maakunnallisesti arvokas tie, Oulu – Kajaani –maantie.

Selvitysalueen läheisyydessä on useita maakunnallisesti arvokkaita kohteita. Välittömässä läheisyydessä sijaitsee Oulunsuun puolella maakunnallisesti merkittävä kulttuurihistoriallinen kohde –Pikkarainen.

Puntarikankaantien Hiukkavaaran päässä on maamerkkimäinen näkymä Oulun Koulun arkkitehtuurista. Alueella sijaitsee kaksi Oulun Koulun kohdetta:
As Oy Nykäsenpolku 1 MRKY (kartalla A2)
As Oy Nykäsenpolku 3-5, MRKY. (kartalla A3)

MAANKÄYTÖN SUOSITUKSET

Puntarikankaantien varrella kasvaa paljon maisemallisesti merkittävää vanhaa mäntypuustoa, etenkin tien pohjoispuolella, jota tulisi säästää. Puntarikankaantiellä kasvaa yhtenäinen katupuurivi koivua, joka on maisemallisesti merkittävä ja hyväkuntoinen puusto suositellaan säilytettäväksi.

Haitallinen vieraslaji komealupiini (*Lupinus polyphyllus*) Puntarikankaantien pohjoispuolisella pientareella tulisi hävittää.

Sieppopuiston avoimen alueen pohjoispuolinen reunapuusto tulisi säästää, reunapuusto on merkittävä maisemallisesti ja alueen asukkaiden kannalta.

Oulujoen rannassa kasvaa kaksi maisemallisesti merkittävää haapaa vieretysten, jotka suositellaan säästettäviksi. Myös joen toisella puolella kasvaa jkpp:n reunoilla porttiaiheena haapoja, jotka on osoitettu maisemassa merkittäviksi.

Oulujoelle avautuu hienoja näkymiä molemmilta puolilta rantaa, näitä tulisi ylläpitää jatkossakin.

Kajaanintien varren maisemallisesti merkittävät puut suositellaan säästettäväksi, Kontinkankaan alueella vanhaa mäntypuustoa on jäljellä enää vähänlaisesti.

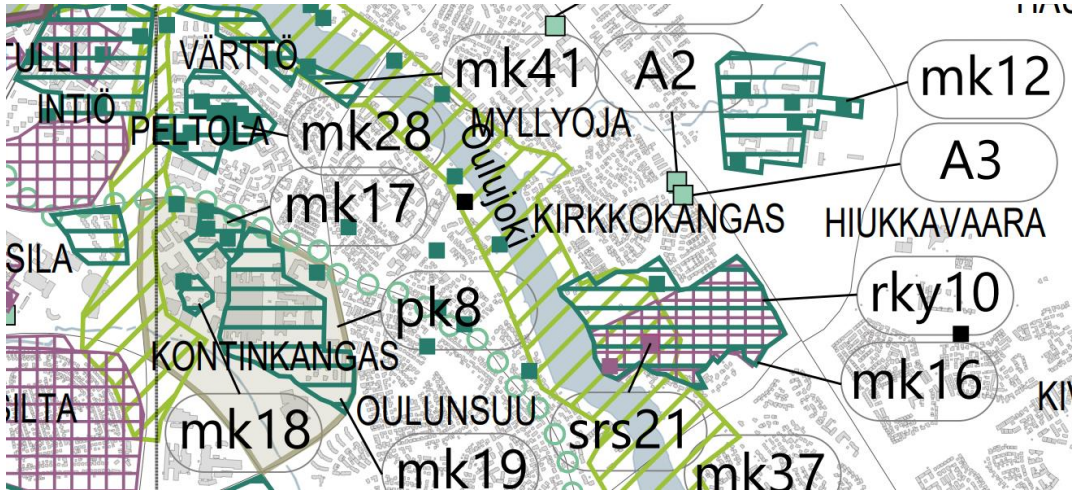

Kulttuuriympäristön teemayleiskaava (ehdotus 15.3.2024), Oulun kaupunki.

mam

MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS MAISEMA-ALUE
Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokkaat maisema-alueet (Päivitysinventointi 2013-2015). Alueen yksityiskohtaisemmassa suunnittelussa on otettava huomioon alueen ominaispiirteet sekä maisema- ja kulttuuriarvot. Uudis- ja täydennysrakentamisen suunnittelussa tulee kiinnittää erityistä huomiota rakentamisen sopeutumiseen sijainniltaan ja rakennustavaltaan maisemaan.

mk

RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMISEN KANNALTA MAAKUNNALLISESTI ARVOKAS ALUE, KOHDE TAI TIE
Merkinnällä on osoitettu maakunnallisesti arvokkaan rakennetun kulttuuriympäristön alueet, kohteet ja tiet (MRKY2015).
Alueen rakennetun ympäristön kokonaisuus, ominaispiirteet ja identiteetti on turvattava alueen muutosten suunnittelussa sekä käytössä. Alueen arvoihin, monimuotoisuuteen ja ajalliseen kerroksisuuteen tulee kiinnittää erityistä huomiota. Rakennustaiteellisesti tai kulttuurihistoriallisesti arvokas rakennuskanta on tavoitteena säilyttää. Rakennettuun kulttuuriympäristöön vaikuttavista hankkeista on pyydettävä lausunto museoviranomaiselta.

RAKENNETUN KULTTUURIYMPÄRISTÖN VAALIMISEN KANNALTA TÄRKEÄ OULUN KOULUN KOHDE
Merkinnällä on osoitettu arvokkaat Oulun koulun suunnitteluasennetta edustavat rakennetun kulttuuriympäristön kohteet (Oulun koulun kohteet 2020).
Alueisiin ja kohteisiin vaikuttavissa hankkeissa tulee huomioida niiden arvokkaat ominaispiirteet. Valtakunnallisesti tai Maakunnallisesti arvokkaiden kohteiden (RKY, MRKY) osalta noudatetaan niitä koskevia kaavamääräyksiä

Oulunsuu-Nykäsenranta-Puntarikankaantie

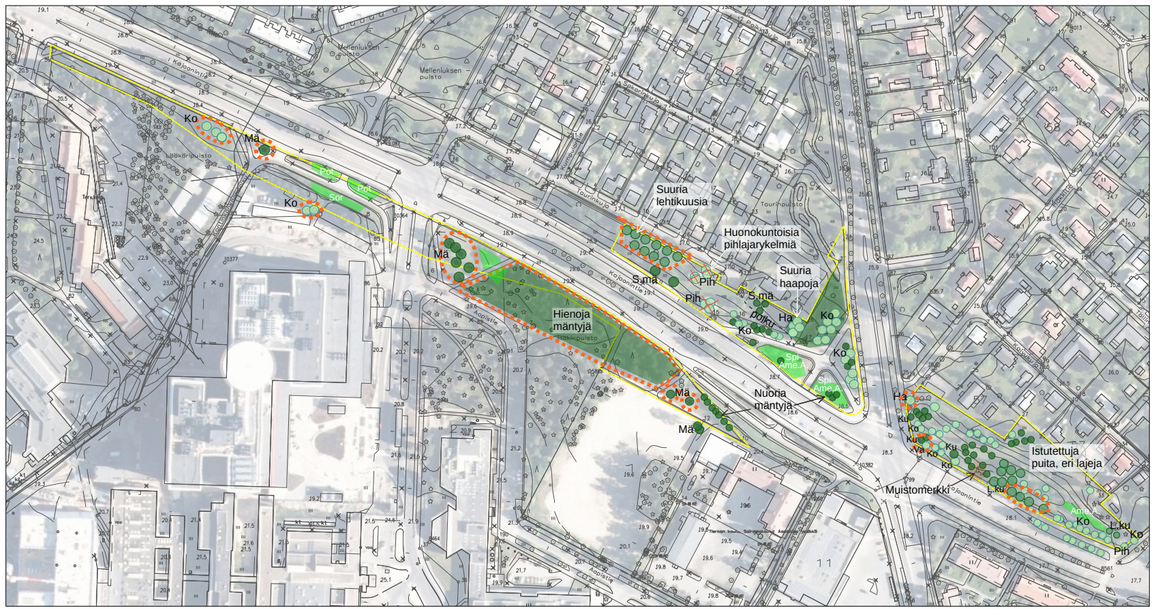

Kajaanintie

0 10 50 100m

MERKINNÄT

Selvitysalue

Puoliavoin alue: nurmi/niitty/hiekkaranta

Oja

NYKYINEN KASVILLISUUS

Havupuu (Ku=kuusi, Mä=mänty, S.mä=sembramänty, L.ku=lehtikuusi)

Lehtipuu (Ha=haapa, Ko=koivu, Leh=lehmus, Lep=leppä, T.ko=taalainkoivu, Pih=pihlaja, Pop=poppeli, Va=vaahtera)

Pot Pensasryhmä (Ame.a=Amelanchier alnifolia, Ame.b=Amelanchier bartramiana, Pot=Potentilla fruticosa, Spi=Spiraea betulifolia, Sor=Sorbaria sorbifolia)

Haitallinen vieraslajiesiintymä: Komealupiini

MAISEMALLISESTI MERKITTÄVÄT KOKONAISUUDET

Maisemapuu

Merkittävä puusto

Merkittävä näkymä

Hienoa mäntypuustoa

Oulun kaupunki
Kaavoitus / VSa
1.8..2024